

CUPRINS:

1. Scopul proiectului depus la concurs
2. Obiectivele
3. Acțiunile planificate pentru realizarea scopului și obiectivelor
4. Acțiunile realizate pentru atingerea scopului și obiectivelor
5. Rezultatele obținute
6. Diseminarea rezultatelor la foruri științifice
7. Impactul științific, social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectului
8. Colaborare la nivel național în cadrul implementării proiectului
9. Colaborare la nivel internațional în cadrul implementării proiectului
10. Dificultăți în realizarea proiectului: financiare, organizatorice, legate de resursele umane
11. Recomandări, propuneri
12. Lista lucrărilor științifice, publicate în anul 2024-2025 (Anexa 1)
13. Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect în limba română și în limba engleză (Anexa 2)
14. Executarea devizului de cheltuieli din contractul de finanțare pentru anul 2025 (Anexa 3)

1. Scopul conform proiectului depus la concurs (obligatoriu).

Identificarea structurii fenomenului de multimorbiditate la nivel individual, familial și comunitar, în vederea optimizării conduitei pacienților cu multiple patologii cronice asociate la nivel de asistență medicală primară.

2. Obiectivele (obligatoriu).

- 1) Determinarea structurii și magnitudinii fenomenului de multimorbiditate în populația adultă din RM;
- 2) Aprecierea impactului multimorbidității asupra stării de sănătate a pacientului și si familie;
- 3) Evidențierea variabilelor din componența fenomenului de multimorbiditate cu caracter predictiv;
- 4) Estimare resurselor sistemului de asistență medicală utilizate pentru managementul pacienților cu multimorbiditate;
- 5) Determinarea rolului abordării bio-psiho-sociale în identificarea multimorbidității;
- 6) Evaluarea eficacității abordării integrate a pacientului cu multimorbiditate prin aplicarea protocoalelor PEN 1 și 2;
- 7) Elaborarea unui algoritm pentru optimizarea conduitei pacientului cu multimorbiditate la nivel de asistență medicală primară.

3. Acțiunile planificate pentru realizarea scopului și obiectivelor

Etapa 2024 a avut drept scop acumularea materialului primar, completarea bazei de date și sistematizarea materialului primar pentru elaborarea monografiei și a prevăzut următoarele acțiuni:

- Colectarea materialului primar
- Completarea bazei de date
- Analiza și interpretarea datelor

Etapa 2025 a avut drept scop publicarea și diseminarea rezultatelor obținute și elaborarea tezei de doctor habilitat pentru etapele de aprobare. Acțiunile planificate pentru etapa 2025:

- Analiza statistică a materialului primar
- Diseminarea rezultatelor prin participări cu comunicări la evenimente științifice
- Elaborarea de articole și teze
- Scrierea tezei de doctor habilitat, redactarea și aprobarea acesteia pentru susținere publică.

4. Acțiunile realizate pentru atingerea scopului și obiectivelor

Colectarea materialului primar

Analiza și interpretarea datelor

Publicarea și diseminarea rezultatelor obținute

Pregătirea dosarului pentru verificarea materialului primar pentru inițierea procedurii de susținere

5. **Rezultatele obținute** (descriere narativă 3-5 pagini)

Studiul a fost realizat în conformitate cu programul științific de postdoctorat la Catedra de medicină de familie a IP USMF „Nicolae Testemițanu”.

Etapa 2024 de realizare a proiectului de postdoctoral a avut drept scop acumularea materialului primar, completarea bazei de date și sistematizarea materialului primar pentru elaborarea monografiei. Pentru realizarea acestui scop au fost stabilite obiectivele: colectarea materialului primar cu evaluarea clinică și paraclinică a 161 de pacienți; completarea bazei de date în format electronic cu includerea tuturor datelor clinice și paraclinice ale celor 1217 pacienți; sistematizarea și analiza statistică a materialului primar și elaborare monografiei la proiectul de cercetare.

Astfel pe parcursul primelor 7 luni au fost realizate activitățile de identificare și de obținere a acordului informat a pacienților eligibili pentru a fi incluși în cercetare. Pacienții au fost selectați din cadrul IMSP SCM Gh. Paladi și ISPT Asociațiile Medicale Teritoriale din Chișinău. Au fost identificate cazurile eligibile pentru înrolare conform criteriilor de includere în studiu: adulți de peste 18 de ani cu multimorbiditate (2 și mai multe patologii cronice). După semnarea acordului informat pacienții au fost participat la colectarea datelor socio-demografice (vârstă, sex, mediul de reședință, componența familială, nivelul de studii, statut socio-economic) numărul și tipul de patologii concomitente. Aceste au fost codificate conform Clasificării Internaționale a Maladiilor ediția a X-a și grupate conform afectării sistemelor de organe. Concomitent au fost colectate date cu privire la numărul vizitelor la medic, investigații efectuate și tratamente administrate și spitalizări pe parcursul ultimelor 12 luni anterioare chestionării.

Pentru determinarea impactului multimorbidității la nivel individual au fost aplicate instrumente clinice. Multimorbiditatea afectează funcționalitatea individului, pentru cuantificare impactului asupra acestui domeniu a fost aplicat Indicele funcțional de comorbiditate (Functional Comorbidity Index) și determinarea poverii multimorbidității asupra pacientului (Charlson Index for Chronic Disease Costs Prediction in Primary Care Patients). Un aspect important a fost evaluarea regimului terapeutic cu notarea medicației administrate în mod curent în baza interviului pacienților, precum și colectarea datelor anamnestice din fișele de ambulatoriu F 025e. Ulterior pacienții au completat chestionarul de evaluare a Poverii tratamentului, precum și satisfacția pacientului în urma tratamentului administrat. Un obiectiv aparte a fost determinarea fenomenului de polipragmazie la pacienții cu multimorbiditate, acesta fiind definit ca utilizare simultană și continuă a 5 și mai multe medicamente. Pacienții au apreciat povara globală a multimorbidității prin scala de evaluare globală a pacientului (PGA, 100mm). Calitatea vieții pacienților cu multimorbiditate a fost apreciată prin utilizarea chestionarului generic (Health related quality of life EQ-5D-5L) în baza căruia a fost apreciat componentul fizic și mintal al calității vieții. În colectarea istoricului medical au fost evaluați și factorii de risc convenționali pentru bolile cronice non-transmisibile.

Ulterior am efectuat examenul clinic pe sisteme cu evaluarea datelor antropometrice (masă, înălțime, circumferință abdominală, cu calcularea Indicelui de masă corporală) și înregistrarea parametrilor vitali (frecvență cardiacă, puls, tensiune arterială, frecvență respiratorie). Pacienți au fost evaluați prin teste paraclinice standard pentru controlul anual al pacientului adult la nivel de

asistență medicală primară. Au fost evaluate aspectele de sănătate somatică și mentală cu aplicarea chestionarelor de evaluare a depresiei (PHQ 9) și anxietății (TAG 7).

Astfel a fost colectat materialul primar necesar pentru completarea eșantionului calculat pentru determinarea impactului multimorbidității la nivel individual. În total au fost evaluați 1217 pacienți cu multimorbiditate.

Ulterior chestionarele cu datele pacienților au fost analizate din perspectiva completării și corectitudinii datelor, iar chestionarele validate au fost introduse în baza de date Excel. Următoarele acțiuni au vizat curățarea și verificarea bazei de date pentru inițierea procesului de sistematizarea și analiza a materialului primar. Completarea bazei de date electronice în format Excel a fost realizată pentru prelucrarea datelor clinice, datelor biochimice și instrumentale ale pacienților participanți în studiu. Rezultatele obținute au fost adaptate sub formă de rapoarte ale activității și publicații științifice și prezentări la conferințe naționale și internaționale. Datele gestionate vor fi folosite pentru elaborarea algoritmului de management al pacientului cu multimorbiditate.

Concomitent cu evaluarea pacienților cu multimorbiditate au fost identificați membri ai familiei și/ sau aparținătorii pacienților cu sau fără legătură genetică. Îngrijitorii pacientului cu multimorbiditate în număr de 33 au completat un chestionar pentru înregistrarea condițiilor de viață și notarea factorilor de risc modificabili, care pot duce la morbidități la mai mulți membri ai gospodăriei la diferite etape în cursul vieții. Îngrijitorii au completat chestionarul Zarit, un instrument validat pentru a determina povara îngrijirii unui membru bolnav în familie.

În urma analizei interimare au fost elaborate publicații științifice sub formă de teze și articole științifice care au fost prezentate la forumuri științifice internaționale, naționale cu participare internațională și naționale. Acestea au fost: 3 rapoarte în plen, 2 postere la forumuri științifice internaționale, 4 rezumate în materialele conferințelor internaționale și naționale și 3 articole, dintre care 2 în materialele Congresului al V-lea al medicilor de familie din Republica Moldova și 1 articol în revistă recenzată de Categoria B.

O altă activitate importantă realizată pe parcursul perioadei 02.01.2024-05.12.2024 a fost elaborarea și aprobarea pentru publicare a monografiei în baza rezultatelor proprii și analizei literaturii de specialitate.

Monografia „Multimorbiditatea – lecții învățate, lecții de învățat” este o lucrare științifică a fost realizată cu scopul de a aduce comunității medicale și academice la cunoștință fenomenul de multimorbiditate și impactul acestuia pentru activitatea clinică cotidiană. Studiul dat are drept obiectiv examinarea tendințelor, a disparităților și a consecințelor multimorbidității la nivel individual, comunitar și al sistemelor de sănătate. Sunt cercetate diferite metode de evaluare a impactului, precum și abordările contemporane de management ale pacientului multimorbid, pentru a identifica opțiunile de îmbunătățire a asistenței medicale a acestor pacienți.

Manuscrisul are o structură clasică introducere și 8 capitole. Fiecare capitol prezintă analiza datelor din literatura de specialitate și rezultatele propriilor cercetări. În Introducere sunt prezentate scopul și sarcinile lucrării.

Capitolul I. Definiții și date epidemiologice include analiza evoluției conceptului de multimorbiditate, definițiile existente generale și datele epidemiologice. În Capitolul I se face o expunere multilaterală și destul de accesibilă a domeniilor de impact al fenomenului de multimorbiditate la nivel individual, comunitar și de sistem de sănătate.

Capitolul II. Concepte și modele de abordare a multimorbidității prezintă conceptele și modelele de abordare a multimorbidității. Este prezentată o sinteză analitică referitoare la modelele prezentate în diverse sisteme de sănătate etc

Capitolul III Clustere de multimorbiditate scoate în evidență complexitatea fenomenului, prin analiza clusterelor de multimorbiditate. În mod previzibil, anumite morbidități se grupează împreună, ele pot împărtăși o etiologie și/sau căi patogenetice comune, sau pot fi complicația și/sau consecința patologiei inițiale. În alte cazuri multimorbiditatea poate fi și iatrogenă atunci când maladiile apar în rezultatul intervenției terapeutice. Multimorbiditate care include concomitent patologii somatice și mintale este asociată cu rezultate clinice mai slabe, calitate mai scăzută a vieții și risc crescut de mortalitate prematură.

Capitolul IV Multimorbiditatea fizico-mentală scoate în evidență rolul și importanța asocierii afecțiunilor somatice și mintale și impactul acesteia asupra individului, familiei și sistemului de sănătate.

Capitolului V Multimorbiditatea la grupe speciale de pacienți este dedicat analizei fenomenului de multimorbiditate în populații speciale. Ele este format din 2 subcapitole. Astfel capitolul 5.1 Specificul multimorbidității la populația pediatrică prezintă datele cu referire la prevalența multimorbidității în populația pediatrică. Acesta variază în studiile populaționale de la 20% la 30%, iar în studiile clinice depășește 50%. Îngrijorător este că circa la 15% din populația pediatrică se atestă multimorbiditate fizico-mentală. Partea a doua a capitolului 5.2 Evoluția multimorbidității în perioada de sarcină, naștere și lăuzie este destinată analizei multimorbidității la gravide, în special din perspectiva rezultatelor cu referire la sarcină, dar și indicatori de sănătate a femeii.

Capitolul VI. Autogestionarea în conduita persoanelor cu multimorbiditate prezintă analiza fenomenului din perspectiva rolului pacientului în management stării sale clinice și anume autogestionarea. Instruirea pacientului în domeniu, constituie piatra de temelie a managementului bolilor cronice. Echipei medicale de îngrijire îi revine rolul de a elabora planul de conduită terapeutică. Pacientul cere a fi educat, împuternicit și sprijinit în autogestionarea afecțiunilor cronice. Dovezile cercetărilor denotă că astfel de programe pot funcționa în mod specific în parteneriat cu prestatorii de servicii.

Capitolul VII. Impactul fenomenului de multimorbiditate asupra sistemului de Asistență Medicală Primară din Moldova prezintă analiza impactului fenomenului de multimorbiditate asupra sistemului de asistență medicală primară, oferă date importante despre pregătirea echipei medicului de familie din Moldova pentru conduita optimă a acestor pacienți. În baza datelor cantitative și calitative din țara noastră, au fost reflectate resursele necesare și perspectivele dezvoltării sistemului de AMP pentru a optimiza managementul pacienților multimorbiți și a îmbunătăți rezultatele pe termen lung în materie de indicatori de sănătate.

Capitolul VII Povara îngrijitorilor pacienților cu multimorbiditate include perspectiva îngrijitorilor, care deseori sunt neglijați de sistemul de sănătate.

Bibliografia este prezentată la finele fiecărui capitol.

Monografia a fost aprobat la ședința Catedrei de medicină de familie consemnat în prin proces-verbal nr 3 din 23.10.2024, ulterior a fost discutată și aprobată la ședința Seminarului științific de profil 321. Medicină generală, Specialitatea: 321.01. Boli interne, proces-verbal nr.1 din 04.11.2024. Monografia a fost aprobată la ședința Consiliului științific al USMF (proces-verbal nr.7 din 03.12.2024) și aprobată spre editarea prin Decizia Senatului nr.10/18a din 05.12.2024.

Etapă 2025 a prevăzut activități de diseminare a rezultatelor obținute prin donarea monografiei elaborate la bibliotecile științifice de profil din țară.

Datele obținute în rezultatul analizei statistice a materialului primar au servit ca bază pentru scrierea a 2 articole în reviste naționale și 1 articol în revistă internațională cu factor de impact. La fel datele cercetării au fost prezentate la o serie de evenimente științifice inclusiv Congresul Mondial al Medicilor de Familie WONCA World, Congresul de Medicina de familie din România, precum și participarea cu rapoarte la manifestări științifice de profil din țară.

A fost inițiată pregătirea dosarului pentru verificarea materialului primar și inițierea procedurii de aprobare a tezei.

6. **Diseminarea rezultatelor** obținute în proiect în formă de publicații (obligatoriu) și în formă de prezentări la foruri științifice

Pentru perioada 2024-2025

Comunicări orale la conferințe internaționale

1. ȘALARU, V. Multimorbiditatea în practica medicului de familie: lecții învățate și lecții de învățat. Conferința Națională Ziua medicului de familie 2025, Galați, România 22-25 mai 2025.
2. SUVEICĂ, L., ȘALARU, V., CHIOSA, D., COTELEA, V., CUROCICHIN, Gh. Noi provocări în managementul diabetului zaharat de tip 2 conform Atlasului IDF 2025. Conferința Națională Ziua medicului de familie 2025, Galați, România 22-25 mai 2025.
3. ȘALARU, V., BOLOCAN, M., MAZUR-NICORICI, L., LOGHIN-OPREA, N., STRATULAT, S., MAZUR, M., CUROCICHIN, Gh. Health -related quality of life in multimorbid patient in the Republic of Moldova. La 38 eme Semaine Medicale Balkanique, București, România, 5-6 iunie 2025.

Comunicări orale la conferințe în țară

1. ȘALARU, V. Povara îngrijitorului pacientului cu multimorbiditate. Congresul al V-lea al medicilor de familie din Republica Moldova cu participare internațională, Chișinău, 17 mai 2024.
2. ȘALARU, V. Multimorbiditatea în populația pediatrică- mit sau realitate. Congresul Internațional al Societății de Pediatrie din Republica Moldova, ediția a VIII-a „Pediatria-specialitate multidisciplinară”, Chișinău, 6 iunie 2024.
3. ȘALARU, V., CUROCICHIN, GH. Abordarea holistică a pacientului multimorbid. Congresul de medicină internă din Republica Moldova cu participarea internațională ediția a IV-a, Chișinău, 13-14 septembrie 2024.

4. ȘALARU, V. Fenomenul multimorbidității în pregătirea profesioniștilor din domeniul sănătății. Atelierul de lucru „Tehnologii medicale moderne și experiențe inovative în asigurarea calității îngrijirii pacienților”, Chișinău, Republica Moldova, 20 martie 2025. Dispoziția MS nr.132-d din 14.03.2025.
5. ȘALARU, V. Dezvoltarea capacității de cercetare și leadership în cadrul profesiei de asistent medical. Conferința națională ANRM 2025, dedicată 12 mai -Zilei internaționale a asistenților medicali. Chișinău, Republica Moldova 17 mai 2025.
6. ȘALARU, V. Abordarea integrată a pacientului cu multimorbiditatea în practica medicului de familie. Conferința științifico-practică „Pacienții cu multimorbiditate- abordare practică, organizată de Asociația Medicilor de Familie din Republica Moldova în Colaborare cu Catedra de medicină de Familie de la USMF „ Nicolae Testemițanu” în cadrul Expoziției internaționale specializate „MoldMedizinMold Dent- 2025”, ediția a XXVIII-a, Chișinău 25-27.009.2025.

Postere la conferințe internaționale

1. ȘALARU, V., MAZUR-NICORICI, L., CEBANU, M., GARABAJIU, M., LOGHIN-OPREA, N., SADOVICI-BOBEICA, V., VETRILA, S., MAZUR, M., ROTARU, T., VIZDOAGA, A. Clusters of multimorbidity and their link with rehabilitation programs outcomes for knee osteoarthritis. World Congress on Osteoporosis, Osteoarthritis and Musculoskeletal diseases, Londra, Marea Britanie, 11-14 aprilie 2024.
2. GARABAJIU, M., MAZUR-NICORICI, L., ȘALARU, V., LOGHIN-OPREA, N., SADOVICI-BOBEICĂ, V., MAZUR, M. Metabolic Syndrome in Patients with Early and non-early systemic Lupus Erythematosus. The 24 th BALKAN MEDICAL DAYS „The essence and Excellence of Balkan Medicine”, Skopje, Macedonia de Nord, 14-16 iunie 2024.
3. ȘALARU, V., CUROCICHIN, GH. Multimorbidity in the practice of family doctors in the Republic of Moldova: myth or reality? *Congresul Mondial al Medicilor de familie, WONCA*, Lisabona, Portugalia, 17-21 septembrie 2025.
4. CHIOSA, D., SALARU, V., LUPU, L., IGNAT, R., CUROCICHIN, G. Conventional risk factors for chronic noncommunicable diseases in young people. *Congresul Mondial al Medicilor de familie, WONCA*, Lisabona, Portugalia, 17-21 septembrie 2025.

Rezumate în materialele forumurilor științifice internaționale

1. ȘALARU, V., MAZUR-NICORICI L., CEBANU, M., GARABAJIU; M., LOGHIN-OPREA, N., SADOVICI_BOBEICA, V., VETRILA, S., MAZUR, M., ROTARU, T., VIZDOAGA, A. Clusters of multimorbidity and their link with rehabilitation programs outcomes for knee osteoarthritis. In: Abstract book World Congress on Osteoporosis, Osteoarthritis and Musculoskeletal diseases, Londra, Marea Britanie, 2024,p.744.
2. ȘALARU, V., VIZDOAGĂ, A., CEBANU, M., MAZUR-NICORICI, L., GARABAJIU, M.,LOGHIN-OPREA, N., SADOVICI-BOBEICA, V., VETRILA, S., MAZUR, M. The relation between multimorbidity and joint function in knee osteoarthritis patients. In: Annals of the Rheumatic Diseases. EULAR European Congress of Rheumatology Abstracts, Viena, Austria, 2024, p.1423.
- 3.GARABAJIU, M., MAZUR-NICORICI, L., ȘALARU, V., LOGHIN-OPREA, N., SADOVICI-

BOBEICĂ, V., MAZUR, M. Metabolic Syndrome in Patients with Early and non-early systemic Lupus Erythematosus. The 24 th BALKAN MEDICAL DAYS „The essence and Excellence of Balkan Medicine”, Skopje, Macedonia de Nord, 14-16 iunie 2024.

4. ȘALARU, V., BOLOCAN, M., MAZUR_NICORICI, L., LOGHIN-OPREA, N., STRATULAT, S., MAZUR, M., CUROCICHIN, Gh. Health -related quality of life in multimorbid patient in the Republic of Moldova. In: Book of abstracts. Archives of the Medical union București, România, 2025, Vol.60, supl.1, p.s79-80/ ISSN 1584-9244.

Rezumate în materialele forumurilor științifice naționale cu participare internațională

1.ȘALARU, V. Multimorbiditatea în populația pediatrică- mit sau realitate. În: Volumul de rezumate al Congresului Internațional al Societății de Pediatrie din Republica Moldova, ediția a VIII-a „Pediatria- specialitate multidisciplinară”. Chișinău, 2024. p.79. ISBN 978-9975-58-308.4.

Medalie de argint obținută la expoziție sau salon în țară

1. Expoziția specializată „The 4th edition of the International Exhibition of Innovation and Technology Transfer EXCELLENT IDEA-2025” , 2025, 11-12 septembrie, Chișinău. ȘALARU, V. Monografie Multimorbiditatea-lecții învățate, lecții de învățat. Medalie de argint

7. Impactul științific, social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectului (obligatoriu)

În cadrul proiectului a fost realizată a fost stabilită prevalența fenomenului de multimorbiditate în practica medicului de familie. a fost realizat profilul pacientului multimorbiditate. Totodată au fost evidențiate cele mai frecvente clustere de multimorbiditate. Caracteristica generală și structura lotului de pacienți cu multimorbiditate și analiza profilului plasmatic al pacienților în dependența de caracteristicile maladiile asociate a permis identificarea potențialilor predictor ai multimorbidității. De notat, că analiza calității vieții pacienților și domeniile de impact ale acestui fenomen asupra pacientului au permis traseului de îngrijire al pacientului la nivel de AMP. Au fost formulate principiile de abordare integrată a pacientului cu multimorbiditate la nivel de AMP. Astfel, beneficiarii proiectului au fost pacienții înrolați în certare și familiile acestora care au beneficiat de un examen complex și le-au fost oferite recomandări de conduită. La fel, instituțiile de AMP are pot utiliza datele proiectului pentru optimizarea și eficientizarea algoritmilor diagnostice și terapeutice incluse în protocoalele clinice standardizate de abordare integrată a pacientului multimorbid la nivel de AMP. Aceasta va ameliora și calitatea serviciilor medicale prestate care se va reflecta și indicatori de sănătate a pacienților cu multimorbiditate.

Un alt beneficiar al proiectului este Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie ”Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova, care a inclus rezultatele proiectului în programele academice de instruire a studenților la programele de studii superioare Asistență Medicală Generală și Medicină și a rezidenților la specialitatea Medicină de familie, precum și în programele cursurilor de educație medicală continuă a medicilor de familie. În același timp universitatea, în calitate de instituție de cercetare, va putea utiliza datele și experiența acumulată pentru a aplica la noi proiecte pe domeniul multimorbidității, în cadrul apelurilor de finanțare lansate de către Uniunea Europeană.

8. Colaborare la nivel național în cadrul implementării proiectului (obligatoriu)

În cadrul implementării proiectului am colaborat la nivel național cu Instituțiile Medico-Sanitare Publice și Private de nivel Asistență Medicală Primară de diverse nivele (republican, municipal, raional). În cadrul acestor instituții au fost identificați pacienții examinați pentru cercetare, a fost realizat studiul cantitativ și calitativ pentru identificarea impactului fenomenului de multimorbiditate la nivel de prestatori de servicii medicale. Un alt partener în realizarea proiectului de cercetare și diseminarea rezultatelor cercetării a fost Asociația Medicilor de Familie din Moldova, în cadrul conferințelor realizate de această au fost prezentate rezultatele proiectului.

9. Colaborare la nivel internațional în cadrul implementării proiectului (obligatoriu)

Pe parcursul perioadei de realizare a proiectului au fost stabilite colaborări cu Societatea Națională de Medicină de Familie din România, în cadrul conferinței organizate de acesta la nivel național au fost prezentate rezultatele cercetării. O altă colaborare a fost stabilită cu Asociația Profesorilor de Medicină de Familie din Europa EURACT. Astfel, în cadrul cursului LEONARDO 3 au fost identificate oportunitățile de elaborare a unui curs destinat medicilor de familie, menit să sporească competențele acestora în managementul pacientului multimorbid.

10. Dificultățile în realizarea proiectului de natură financiară, organizatorică, legate de resursele umane etc. (obligatoriu).

Pe parcursul perioadei 2024 au fost întâmpinate deficiențe în identificare pacienților și realizarea examinărilor necesare prevăzute de protocolul cercetării.

Pe parcursul perioadei 2025 au fost dificultăți în acoperirea costurilor pentru deplasările peste hotare, din cauza modificării prețurilor la cazare și zbor, precum și excluderea țării noastre din lista țărilor cu venituri foarte mici, astfel și taxa de participare la congrese internaționale (WONCA) a crescut de la 350 la 800 de euro.

11. Recomandări, propuneri (opțional).

Conducătorul de proiect (postdoctorandul) Șalaru Virginia

Data: 03.12.2025

Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect

Cifrul proiectului nr. 24.00208.8007.03/PD II

Proiectul „*Impactul multimorbidității asupra pacientului și sistemului de sănătate*”

Conform Proiectului pentru anul 2024 au fost planificate 2 etape de activitate:

Etapa 1: Colectarea materialului primar cu evaluarea clinică și paraclinică a 161 de pacienți și completarea bazei de date în format electronic cu includerea tuturor datelor clinice și paraclinice ale celor 1217 pacienți. Indicatori: 1. Cohortă de pacienți complet colectată. Rezultat: Etapă finalizată complet.

Etapa 2. Sistematizarea și analiza statistică a materialului primar. Indicatori: 1. Baza electronică de date finalizată pentru fiecare obiectiv al tezei. 2. Disponibilitatea setului complet de rezultate ale analizei statistice aferente proiectului. 3. Monografie scrisă (ȘALARU, Virginia. *Multimorbiditatea- lecții învățate, lecții de învățat*. Chișinău: Prinț- Caro, 2024, 206 p. ISBN978- 5-85748-087-8). Rezultat: Etapă finalizată complet. În primul an de activitate prezentat rezultatele sub formă de comunicări orale la Congrese internaționale și naționale cu participarea internațională așa ca *Congresul Internațional al Societății de Pediatrie din Republica Moldova, ediția a VII-a „Pediatria- specialitate multidisciplinară”*, Chișinău, 6 iunie 2024; *Congresul al V-lea al medicilor de familie din Republica Moldova cu participare internațională*, Chișinău, 17 mai 2024; *Congresul de medicină internă din Republica Moldova cu participare internațională ediția a IV- a*, Chișinău, 13-14 septembrie 2024.

Pentru anul 2025 a fost planificată **Etapa 1. Publicarea și diseminarea rezultatelor obținute.** Astfel am participat cu comunicări în plen la 2 Conferințe internaționale (Conferința Națională Ziua medicului de familie 2025, Galați, România, Medicina de familie din România și la Congresul „38 Săptămână a Uniunii Medicale Balcanice” București, România), 2 postere la Congresul Internațional al Medicilor de Familie (WONCA 2025) în perioada 17-20.09.2025, Lisabona, Portugalia. Au fost prezentate rezultatele cercetării la o serie de evenimente științifice ședințele Asociației Medicilor de Familie consacrată la 35 de ani de la înființarea AMT Botanica, Conferința dedicată aniversării de 30 de ani a AMT Buiucani și Conferința științifico-practică „Pacienții cu multimorbiditate - abordare practică, organizată de Asociația Medicilor de Familie din Republica Moldova în Colaborare cu Catedra de medicină de Familie de la USMF „Nicolae Testemițanu” în cadrul Expoziției internaționale specializate „MoldMedizinMold Dent- 2025”, ediția a XXVIII-a, Chișinău 25-27.09.2025.

În anul 2025 au fost acceptate spre publicare 2 articole în reviste naționale recenzate de categoria B și a fost depus un articol care se află la etapa de recenzare în revista internațională BMC Primary Care. În cadrul Expoziției specializate „The 4th edition of the International Exhibition of Innovation and Technology Transfer EXCELLENT IDEA-2025”, 2025, 11-12 septembrie, Chișinău, *Monografia Multimorbiditatea-lecții învățate, lecții de învățat* a fost apreciată cu Medalie de argint.

Conducătorul de proiect Șalaru Virginia

Data: 03.12.2025

VBh

Summary of Activity and Results Obtained in Project
Project Code No. 24.00208.8007.03/PD II

The project "The Impact of Multimorbidity on the Patient and the Healthcare System"
According to the project plan for the year 2024, two activity stages were planned:
Stage 1: Collection of primary materials with clinical and paraclinical evaluation of 161 patients and the completion of an electronic database including all clinical and paraclinical data of 1,217 patients. Indicators: 1. Cohort of patients completely collected. Result: Stage fully completed.
Stage 2: Systematization and statistical analysis of the primary materials. Indicators: 1. Electronic database completed for each thesis objective. 2. Availability of the complete set of statistical analysis results related to the project. 3. Written monograph (ŞALARU, Virginia. "Multimorbidity - Lessons Learned, Lessons to Learn." Chişinău: Prinţ- Caro, 2024, 206 p. ISBN978-5-85748-087-8). Result: Stage fully completed.

In the first year of activity, results were presented in the form of oral communications at international and national congresses with international participation, such as the International Congress of the Pediatric Society of the Republic of Moldova, VIII Edition "Pediatrics - A Multidisciplinary Specialty," Chişinău, June 6, 2024; the Fifth Congress of Family Doctors of the Republic of Moldova with international participation, Chişinău, May 17, 2024; the Fourth Edition of the Internal Medicine Congress of the Republic of Moldova with international participation, Chişinău, September 13-14, 2024.

For the year 2025, Stage 1 has been planned: Publication and dissemination of the results obtained. Thus, we participated with plenary communications at 2 international conferences (National Conference Family Doctor's Day 2025, Galaţi, Romania, Family Medicine of Romania and at the Congress "38th Week of the Balkan Medical Union," Bucharest, Romania), 2 posters at the International Congress of Family Doctors (WONCA 2025) from September 17-20, 2025, Lisbon, Portugal.

Research results were presented at a series of scientific events: meetings of the Family Doctors Association dedicated to the 35th anniversary of AMT Botanica, Conference dedicated to the 30th anniversary of AMT Buiucani, and the Scientific-Practical Conference "Patients with Multimorbidity - Practical Approach," organized by the Family Doctors Association of the Republic of Moldova in collaboration with the Family Medicine Department of USMF "Nicolae Testemiţanu" within the specialized international exhibition "MoldMedizinMold Dent-2025," XXVIII Edition, Chişinău, September 25-27, 2025.

In 2025, two articles were accepted for publication in national reviewed journals category B, and one article was submitted and is under review at the international journal BMC Primary Care. At the specialized exhibition "The 4th edition of the International Exhibition of Innovation and Technology Transfer EXCELLENT IDEA-2025," September 11-12, 2025, Chişinău, the monograph "Multimorbidity - Lessons Learned, Lessons to Learn" was awarded a silver medal.

Project Leader: Şalaru Virginia

Date: 03 DEC 2025

Anexa 2

Lista lucrărilor științifice, științifico-metodice și didactice publicate în anul 2024-2025 în cadrul proiectului „Impactul multimorbidității asupra pacientului și sistemului de sănătate”

1. Monografii (recomandate spre editare de consiliul științific/senatul organizației din domeniile cercetării și inovării)

1.1. monografii naționale

1.1.1. ȘALARU, V. Multimorbiditatea- lecții învățate, lecții de învățat. Chișinău: Print- Caro, 2024, 206 p. ISBN978-5-85748-087-8. [https://library.usmf.md/ro/salaru-v-multimorbiditatea-lectii-
invatate-lectii-de-invatat-monografie-biblioteca-stiintifica](https://library.usmf.md/ro/salaru-v-multimorbiditatea-lectii-invatate-lectii-de-invatat-monografie-biblioteca-stiintifica)

2. Articole în reviste științifice

2.1. în reviste din Registrul National al revistelor de profil, cu indicarea categoriei

2.1.1. ȘALARU, V. Fenomenul de multimorbiditate în practica clinică. In : *Buletinul Academiei de Științe a Moldovei Științe Medicale*, 2025, 1(81), p.197-200. ISBN978-5-85748-087-8. (Categorie B)

2.1.2. LOGHIN-OPREA, N., ȘALARU, V., STRATULAT, S., MAZUR_NICORICI, L., MAZUR, M. Conduita în multimorbiditate: hiperglicemia și diabetul zaharat indus de glucocorticoizi în patologiile reumatologice. In: *Sănătate publică, economie și management în medicină*, 2024, 5(102), p.39-45. ISSN-1729-8687. (Categorie B)

2.2. Articole în culegeri naționale

2.2.1. SALARU, V., ȚURCAN, L., CUROCICHIN, GH. Povara îngrijitorilor pacienților cu multimorbiditate. În: *Culegeri de articole și rezumate. Congresul al V-lea al medicilor de familie din Republica Moldova cu participare internațională*. Chișinău; 2024, P.220-223. ISBN 978-9975-82-377-7

2.2.2. GARABAJIU, M., LOGHIN-OPREA, N., SALARU, V., MAZUR_NICORICI, L., SADOVICI-BOBEICĂ V., CEABANU, M., ROTARU, T., MAZUR, M. Abordarea pacienților cu maladii reumatice autoimune prin prisma sindromului metabolic la nivel de asistența medicală primară. În: *Culegeri de articole și rezumate. Congresul al V-lea al medicilor de familie din Republica Moldova cu participare internațională*. Chișinău; 2024, P.224-230. ISBN 978-9975-82-377-7

3. Teze ale conferințelor științifice

3.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

3.1.1. ȘALARU, V., BOLOCAN, M., MAZUR_NICORICI, L., LOGHIN-OPREA, N., STRATULAT, S., MAZUR, M., CUROCICHIN, Gh. Health -related quality of life in multimorbid patient in the Republic of Moldova. In: *Book of abstracts. Archives of the Medical union București, România*, 2025, Vol.60, supl.1, p.s79-80/ ISSN 1584-9244.

3.1.2. ŞALARU, V., MAZUR-NICORICI L., CEBANU, M., GARABAJIU; M., LOGHIN_OPREA; N.; SADOVICI_BOBEICA, V., VETRILA, S., MAZUR, M., ROTARU, T., VIZDOAGA, A. Clusters of multimorbidity and their link with rehabilitation programs outcomes for knee osteoarthritis. In: Abstract book World Congress on Osteoporosis, Osteoarthritis and Musculoskeletal diseases, Londra, Marea Britanie, 2024,p.744.

3.1.3. ŞALARU, V., VIZDOAGĂ, A., CEBANU, M., MAZUR-NICORICI, L., GARABAJIU, M., LOGHIN-OPREA, N., SADOVICI_BOBEICA, V., VETRILA, S., MAZUR, M. The relation between multimorbidity and joint function in knee osteoarthritis patients. In: Annals of the Rheumatic Diseases. EULAR European Congress of Rheumatology Abstracts, Viena, Austria, 2024, p.1423.

3.1.4. GARABAJIU, M., SADOVICI-BOBEICA, V., MAZUR-NICORICI, L., ŞALARU, V., MAZUR, M. Symptoms before the diagnosis of SLE recalled by early lupus patients. 26th Asia-Pacific League of Association for Rheumatology Congress (APLAR 2024) 21-24 august 2024. International Journal of Rheumatic Diseases . vol. 27, 2024, p.96IS SN - S3 - 1756-1841 <https://doi.org/10.1111/1756-185X.15344>, SP - e15344

3.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

3.2.1. ŞALARU, V. Multimorbiditatea în populația pediatrică- mit sau realitate. În: *Volumul de rezumate al Congresului Internațional al Societății de Pediatrie din Republica Moldova, ediția a VIII-a „Pediatria- specialitate multidisciplinară”*. Chișinău; 2024, p.79. ISBN 978-9975-58-308.4.

**Executarea devizului de cheltuieli,
conform anexei nr. 2.3 din contractul de finanțare pentru anul 2025**

Cifrul proiectului: 24.00208.8007.03/PD II

Cheltuieli, mii lei				
Denumirea	Cod		Anul de gestiune	
	Eco (k6)	Aprobat	Modificat +/-	Precizat
Burse de studii a studenților autohtoni	281211	140,4		140,1
Deplasări în interes de serviciu peste hotare	222720	17,0		17,0
Servicii neatribuite altor aliniate	222999	4,6		4,6
Cheltuieli curente neatribuite la alte categorii	281900	10,0		10,0
Total		172,0		172,0

Conducătorul organizației Cernețchi Olga

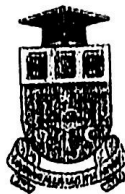
Economist șef Lupașco Svetlana

Conducătorul de proiect Șalaru Virginia

Data: _____

LS

MD-2004, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 165, tel.: (+373) 22 205 701, fax: (+373) 22 242 344, contact@usmf.md, www.usmf.md

20.09.2019 nr. 8

la nr. 5 din

**Aviz favorabil al
Comitetului de Etică a Cercetării**

La Proiectul de cercetare post - doctorand „*Impactul multimorbidității asupra pacientului și a sistemului de sănătate*”, realizat de investigatorul principal Șalaru Virginia – doctor în științe medicale, conferențiar universitar; consultant științific: Curocichin Ghenadie – doctor habilitat în științe medicale, profesor universitar.

Comitetul de Etică a Cercetării USMF „Nicolae Testemițanu” , examinând la ședința din 16 septembrie 2019 următoarele documente:

1. Forma de solicitare pentru evaluare etică a cercetării.
2. Protocolul proiectului.
3. Acordul informat.
4. Fișa de informare a participantului.
5. Chestionarul studiului.
6. CV-ul investigatorului.

A decis că proiectul de cercetare „*Impactul multimorbidității asupra pacientului și a sistemului de sănătate*”, corespunde exigențelor etice.

Lista nominală a membrilor CEC prezenți în ședință: Vovc Victor, Parii Sergiu, Groppa Liliana, Caproș Natalia, Uncuța Diana, Cobeț Valeriu, Casian Dumitru, Turcan Svetlana, Hadjiu Svetlana, Chesov Ion, Guțu Luminița.

Președinte
al Comitetului de Etică a Cercetării

Vovc Victor

16.01.2024

ORDIN

nr. 08-SU

Cu privire la înmatriculare
în postdoctorat

În temeiul art. 61 din Codul cu privire la știință și inovare (Legea nr. 259-XV din 15.07.2004) cu modificările și completările ulterioare, pct. 8 alin. 2), 3), 5) și 6) din Hotărârea Guvernului nr. 196 din 28.02.2018 cu privire la funcționarea Agenției Naționale pentru Cercetare și Dezvoltare, Regulamentului de organizare și desfășurare a programelor de postdoctorat, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 499 din 29.05.2018, Hotărârii Guvernului nr. 382/2019 cu privire la Metodologia de finanțare a proiectelor din domeniile cercetării și inovării, Hotărârii Guvernului nr. 660/2023 cu privire la aprobarea Planului de admitere la programele de postdoctorat cu finanțare bugetară pentru anul 2024, Deciziei Consiliului ANCD nr. 07 din 26 decembrie 2023, Contractului de finanțare a proiectului de cercetare, în baza ordinului cu privire la aprobarea volumului alocațiilor bugetare pentru anul 2024 a proiectelor din cadrul programelor de postdoctorat, anul I, nr. 13 - PC din 28.12.2023,

ORDON :

1. A înmatricula dna Virginia Șalaru, doctor în științe medicale, conferențiar universitar, Catedra de medicină de familie, la programul de postdoctorat 321.01 Boli interne, pe termen de 2 ani, din 02.01.2024 până la 31.12.2025, cu asigurarea bursei în modul stabilit și păstrarea locului de muncă.

2. A numi în calitate de consultant științific dl Ghenadie Curocichin, dr. hab. șt. med., profesor universitar.

Rector,
profesor universitar,
dr. hab. șt. med.

Emil Ceban

Coordonat

S. Groppa

L. Șaptefrați

S. Lupașco

P. Becciev

MD-2004, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 165, tel.: 022 205 106; e-mail: consiliul.stiintific@usmf.md

EXTRAS DIN DECIZIE

03.12.2025

nr. 11/1a

┌ Cu privire la rapoartele științifice anuale (etapa 2025) și finale ┐
ale proiectelor din cadrul Programului de postdoctorat

În conformitate cu prevederile Regulamentului de organizare și desfășurare a programelor de postdoctorat, aprobat prin HG nr.499/2018, Ordinului Agenției Naționale pentru Cercetare și Dezvoltare nr. 99 din 5 noiembrie 2020 cu privire la aprobarea Instrucțiunii privind raportarea anuală a implementării proiectelor din domeniile cercetării și inovării, precum și în rezultatul audierii publice a rapoartelor anuale de implementare ale proiectelor din cadrul programelor de postdoctorat, Consiliul științific

A DECIS:

1. A lua act de informația prezentată.
2. A aviza pozitiv raportul științific anual (etapa 2025) și final al proiectului din cadrul Programului de postdoctorat (2024-2025) „*Impactul multimorbidității asupra pacientului și sistemului de asistență medicală primară*”, cifrul 24.00208.8007.03/PD I, conducător de proiect dna Virginia ȘALARU, dr. șt. med., conf. univ.
3. A prezenta raportul științific anual (etapa 2025) și final al proiectului din cadrul Programului de postdoctorat (2024-2025) „*Impactul multimorbidității asupra pacientului și sistemului de asistență medicală primară*”, cifrul 24.00208.8007.03/PD I, conducător de proiect dna Virginia ȘALARU, dr. șt. med., conf. univ., Agenției Naționale pentru Cercetare și Dezvoltare.

Secretar al Consiliului științific,
dr. șt. med., conf.univ.

Diana Calaraș

